

L'obligació de ser combatadors

Joaquim Rovira Xaubet

Emergència lingüística, aquest és el nou concepte amb què es vol definir la situació actual d'aparent punt de no-retorn, en què es troba la llengua catalana.

Malauradament, sabem que aquesta situació no és la desitjable. Ens trobem en una conjuntura en què, tot i que les dades sovint són interpretades de forma positiva, des de la Generalitat de Catalunya se sol veure, interessadament, el got mig ple i ens descobreixen (ves per on) que cada cop hi ha més parlants de català; la realitat és que el català cada cop es troba més arraconat en l'ús quotidià; només cal sortir al carrer i parar l'orella. A tall d'exemple simptomàtic, colles de nens i joves escolaritzats en català i que són el futur del país, parlen de manera majoritària en castellà, en cada vegada més pobles del nostre país. Com més nombrosos són els grups, més s'empastifen de castellà, relegant el català a les converses privades i minoritzant-lo, normalment, en el diàleg entre dues persones.

Una llengua que no es parla s'empobreix i s'afebleix, tant lèxicament com fonològica, i pot acabar enrarint-se el seu ús.

Per sort, el català resisteix on no hi ha hagut una arribada massiva de gent forana o la immigració que ha arribat no és —i aquest fet és important— castellanoparlant, sigui de comunitats autònomes espanyoles o de Llatinoamèrica, que són els que, casualment, parlen d'una manera còmoda la llengua imposada, la que obliga a saber la Constitució Espanyola i que els catalanoparlants emprem voluntàriament i massa sovint.

El futur de la llengua ens el juguem a les ciutats i zones costaneres, pols de modernitat i on resideix la majoria de la població, i aquesta batalla l'estem perdent.

És clar que, si estudiéssim història de la llengua, podríem comprovar que, al llarg del temps, l'Estat espanyol no ha aconseguit mai imposar del tot a la població la llengua

castellana, ni amb lleis, ni amb reials decrets, ni tan sols amb dictadures. Sempre el poble ha parlat i transmès la llengua catalana, fins i tot en l'època franquista, època en què es van bilingüitzar tots els catalanoparlants de forma definitiva i que, encara que la nostra llengua fos relegada a l'àmbit familiar, va conservar la seva riquesa lèxica, ja que tothom la parlava.

Aleshores, per què va costar tant en aquella època de fer desaparèixer el català de forma generalitzada? Simplificant i resumint: perquè tothom era català i parlava català. Les onades migratòries es van integrar, tot i que amb petites excepcions territorials, i el català se'n va sortir —tocat, però se'n va sortir prou bé.

Ara, a causa d'una substitució demogràfica molt més important, duta a terme per unes polítiques migratòries de portes obertes i que, anomenant nous catalans persones que sovint no tenen gens d'interès per la nostra llengua, cultura, ni tan sols per esdevenir catalans, ens trobem que aquesta transmissió intergeneracional pot perillar en els anys vinents. Es comencen a donar casos de joves catalanoparlants que es comuniquen entre ells en castellà, en ser aquesta la llengua de grup, la de l'oci, la majoritària.

Arribem, doncs, a una pantalla més en aquesta pressió castellanitzadora: els catalans, després de segles d'imposició, comencen a canviar al castellà voluntàriament. A partir d'aquí, només mancarà el pas definitiu del procés de substitució lingüística, començat fa temps amb la castellanització de les classes benestants i seguit, com pas imprescindible, de la bilingüització de tota la població. Ara els catalans, per practicitat, deixaran de transmetre la seva llengua als fills. Això suposarà la fi de la llengua, com ha passat ja, dissortadament, en alguns territoris del nostre domini lingüístic.

Se sap que, en aquesta lluita de l'Estat per fer desaparèixer una llengua, també hi entra l'enginyeria demogràfica i la utilització dels corrents migratoris per a aquest

Una llengua que no es parla s'empobreix i s'afebleix, tant lèxicament com fonològica, i pot acabar enrarint-se el seu ús.

fi, amb l'agreujant que a Catalunya compten amb la complicitat de la Generalitat i de la gran majoria de partits anomenats (paradoxalment) catalanistes, els quals estan completament ideologitzats.

Qui vol una societat barrejada i, per tant, nacionalment menys reivindicativa? A qui interessa, a part d'alguns empresaris que obtenen mà d'obra barata? És possible que els catalans, a Catalunya, que som ja una minoria, puguem salvar la llengua?

Evidentment és més difícil, ja que el paper discriminant que comporta qualsevol integració queda totalment desactivat, essent els catalans els qui, com que no tenim prou fills i com a minoria que som, ens hem d'integrar a les noves majories, en les quals la llengua comuna i moderna que s'imposa és el castellà.

Al país on vivim, convertir el català en una llengua residual és una qüestió d'estat, reduir-la a la mínima expressió fins que esdevingui una mera anècdota folklòrica forma part d'aquest procés de substitució lingüística; només cal resseguir la història tant d'Espanya com de França, de fa segles fins a l'actualitat. A diferència de l'Estat francès, que va ser més eficaç, l'Estat espanyol, matusser, ha descobert aquestes últimes dècades que, omplint Catalunya de gent de fora, la substitució lingüística esdevé tan eficaç que sembla fins i tot un mer procés natural.

Per tant, la pregunta que ens inquieta a tots i de la qual voldríem saber la resposta és: el català pot desaparèixer?

Cal tenir en compte que fer desaparèixer una llengua no és pas una tasca fàcil ni ràpida en el temps; però, en la fase en què ens trobem del procés de substitució lingüística encetat fa segles, en la qual no queda ja ningú monolingüe en català, la percepció que ja no es pot viure plenament en la nostra llengua gairebé enlloc és molt real. Aquesta realitat ens descobreix que el català ja ha desaparegut en moltes zones del seu domini lingüístic, si entenem aquesta desaparició com una presència residual de la llengua, fins a tal punt que un catalanoparlant es veu estranger en una terra on, en principi, hauria de sentir-se com a casa.

La pèrdua de l'hegemonia la podem veure en bona part del domini lingüístic: el País Valencià, la Catalunya del Nord, les Illes Balears, també a

Catalunya i fins i tot a Andorra, on, independentment de la llengua dels noms dels carrers, en molts establiments hom a vegades no s'atreveix a parlar català perquè res no convida a fer-ho.

Avui dia trobem instituts on el català és ensenyat com una assignatura més, com una llengua estrangera, a uns alumnes als quals fa nosa i que semblen immunes a qualsevol activisme lingüístic i de consciència envers la nostra llengua, perquè són descendents d'uns immigrants en què la integració en la catalanitat no s'ha pogut dur a terme correctament, per manca d'una majoria catalanòfona en el barri o municipi on s'han establert.

En aquest tipus d'instituts, si un alumne vol tenir amics ha d'abandonar el català i passar al castellà. Aquest fet és totalment contrari a l'esperit de l'escola catalana i a la Llei d'Educació de Catalunya (LEC), que insta, en el seu articulat, a promoure l'arrelament al país a través de la llengua i la cultura catalanes.

El català, com qualsevol altra llengua, ha de tenir dret a un espai i un territori on ha de ser l'idioma hegemònic, únic, per a poder desenvolupar-se d'una manera natural i plena, sense interferències constants d'una altra llengua forastera.

I doncs, en aquesta situació d'aparent atzucac en el qual ens trobem i amb l'agressió constant de l'Estat espanyol, com ja he comentat anteriorment, que té l'objectiu de residualitzar la llengua, cal afegir-hi la deixadesa de la Generalitat, que fa polítiques lingüístiques d'aparador per no molestar possibles futurs votants castellanoparlants, i la minorització de la població nadiua catalanoparlant amb onades migratòries impossibles d'integrar, sembla que el futur del català, sobretot al Principat, que hauria de ser la fortalesa inexpugnable de la llengua, no és gens engrescador.

La pregunta que ens inquieta a tots i de la qual voldríem saber la resposta és: el català pot desaparèixer?



El resultat de l'acció protesta

Parlar en termes de desaparició potser no és el més encertat, perquè el català no desapareixerà del tot, essent una llengua oficial, però sí que el menysteniment de la llengua i la discriminació dels seus parlants és ja un fet avui, i cada cop augmentarà si no es prenen mesures, i convé que siguin mesures contundents.

Avui dia és ben conegut que les llengües no són solament mitjans de comunicació, sinó símbols d'identitat individual i col·lectiva. S'ha constatat que, als pobles que es deixen perdre la llengua, els roman per sempre un malestar de difícil consol. Així, doncs, la coneixença d'aquest fet, que de cap manera no desitgem, ens ha de fer reaccionar. És per aquest motiu que hem de continuar lluitant d'una manera potent i vital per la nostra llengua, per la nostra identitat. Com ho podem fer? La clau és convertir-nos en monolingües o en bilingües passius, fer una resistència pacífica però contundent: parlar SEMPRE en català i a tot arreu. Hem de tenir clar que ningú no pot discriminar-nos ni legalment ni moral, i no ho hem de permetre mai.

Segurament, la solució no és tan simple, però aquest acte de resistència no costa gaire i és molt eficaç per a fer imprescindible el català: milions de catalans que no canvien mai de llengua i tornen a ser monolingües de forma interessada poden exercir una força molt important en el destí del català, i més en una societat consumista com l'actual.

És ben conegut que molts comerços no compleixen la normativa lingüística i discriminen la nostra llengua, sovint per desconeixement, i ens trobem que l'administració catalana ni ajuda ni actua prou. Cal no donar suport



L'acció protesta organitzada per la Plataforma Per la Llengua a Barcelona

a partits polítics que no fan complir la poca legislació que protegeix la nostra llengua. Recordeu, en jutjar els polítics, el que fan, no el que diuen que faran o les proclames catalanistes buides de contingut.

És important de saber, com ja he dit, que nosaltres com a col·lectiu catalanòfon i consumidor de béns tenim un gran poder. No hauríem de consumir RES que discriminés la nostra llengua, res no hauria de poder-nos persuadir si no és en català. Aconseguiu el repte que hi hagi un mercat només accessible en català. Fa poc vam comprovar que la Plataforma per la Llengua feia accions a Barcelona en

Milions de catalans que no canvien mai de llengua i tornen a ser monolingües de forma interessada poden exercir una força molt important en el destí del català.

establiments que discriminen el català. Demanaven els fulls de reclamació en massa i no se n'anaven fins que els rebien. Un activisme d'aquest tipus és doblement eficaç, car, d'una banda, utilitza la legislació existent per a posar el català al lloc que hauria d'ocupar i, de l'altra, crea un embús al coll d'ampolla dels establi-

ments comercials. Per a posar-hi fi, hom ha de sotmetre's a les lleis vigents, que, si són aplicades, poden ser de les poques eines que tenim per a revertir la minorització del català. Quan el servei que l'empresa ofereix no és presencial, sembla que n'hi ha prou amb mantenir-se ferm en català i dir que no entenem el castellà per a fer desistir el venedor de torn.

Aquest és el camí, reivindicuem-nos, fem-ho ja! Abans no sigui massa tard, és una qüestió de supervivència, i més, davant l'anunci de l'arribada d'una altra onada migratòria en les dècades que venen. Ara és determinant fer pinya!

Així, doncs, considerem tots que estem en un moment crític pel futur de la nostra llengua; cal tenir en compte que, si el català ha arribat als nostres dies, és perquè en moments clau de la història ha sabut pujar al tren de la modernitat i hem tingut, els catalanoparlants, fermesa i lideratges polítics valents. Ara més que mai ens hem de plantar i, utilitzant les eines que tenim a l'abast, fer de la llengua catalana una llengua moderna en la nostra societat i imprescindible en la comunicació diària, tant al carrer com a les xarxes.

Endavant! Hi siguem a temps o no, tinguem suport dels polítics o no, nosaltres els catalanòfons continuarem teixint xarxes vitals per a la supervivència i farem valer cada cop més els nostres drets a tot arreu, pel futur de les generacions venidores, perquè som a casa, per la nostra llengua i la nostra nació; ho devem als nostres avantpassats. ■